

P. HENRI BOULAD SJ ISZLÁM, KERESZTÉNYSÉG ÉS A NYUGATI VILÁG

Az iszlám és a kereszténység közötti vita évszázadok óta tart és még távolról sem jutott nyugópontra. Mindkét vallás egyetemesnek tekinti magát. Krisztusnak a tanítványaihoz intézett utolsó szavai a következők voltak: *„Menjetez tehát, tegyétek tanítványommá mind a népeket!”*. A muzulmánok számára, ahogy a Korán egyik egyértelmű verse kimondja: *„Isten vallása az iszlám”*. Mivel mindkét vallás az egész földkerekségen kívánja tanait hirdetni, elkerülhetetlenül összetűzésbe kerültek egymással. Ez a konfliktus már több mint ezernégyszáz éve tart.

Mohamed halála után az iszlám futótűzként terjedt el a Földközi-tenger medencéjének déli részén és a Közel-Kelet egészén: ezek az eredetileg szintiszta keresztény államok fokozatosan a hatalmas moszlim birodalom részei lettek. Az iszlám elterjedésének magyarázata részben abban rejlik, hogy az Egyházat megosztottság és belső viták sújtották. A helyi lakosság a bizánci nagyhatalmi törekvések elleni reakcióként tárt karokkal fogadta az új vallást, észre sem véve, hogy az iszlám néhány év alatt bekebelezi őket.

Emeljük ki az iszlám és a nyugati világ közötti ellenségeskedés fő állomásait:

- **640-ben az arab hadsereg Ierohanja egész Észak-Afrikát**, és a kontinens e része, az elenyésző kisebbséget alkotó egyiptomi koptokat leszámítva, felveszi a muzulmán vallást
- **732-ben az Európa meghódítására készülő iszlámot Poitiers-nél megállítja Martell Károly**
- **11-12. század: a keresztes háborúk kora**
- **1483-ban a törökök elfoglalják Konstantinápolyt**
- **A 16. században történik meg Spanyolországban a reconquista**, melynek során több millió muzulmánnak kellett áttérnie a keresztény hitre halálbüntetés terhe mellett
- **1529-ben Bécs alatt megállítják a török hadsereget**
- **1571-ben, a lepantói csatában a keresztény seregek felégetik a török flottát**
- **1683-ban a magyar és osztrák hadsereg vereséget mér a Bécset ostromló törökökre**, és véget vet az Európa meghódítására indított újabb török kísérletnek
- **1878-ban Bulgáriában vereséget szenvednek a törökök**

A „keresztény” Nyugat és az iszlám világ ezeknek az eseményeknek a során határozta meg önmagát.

Islám és társadalom

Az iszlám kezdete Mohamed és az őt elutasító Mekka lakói közötti összetűzéshez köthető. Mohamed ezután 622-ben, a hidzsra évében alapítja meg Medinában a saría által irányított teokratikus társadalmat. A saría a Koránban és a *Szunnában* megtestesülő isteni törvény, melyet később a négy nagy jogtudományi iskola formált rendszerré. E jogalkotásnak mintegy háromnegyede az állam felépítésével foglalkozik, a fennmaradó rész pedig az egyén és a társadalom viszonyának minden részletére kiterjedő joggyakorlatot foglalja össze. A hidzsrától kezdve láthatjuk tehát, ahogy az iszlám vallásból iszlám társadalom lett. Ettől fogva az iszlámban a politika és a vallás szerves egészet alkot.

Khomeini ezt a helyzetet a következő aforizmai tömörségű mondatban foglalja össze:

„Az iszlám nem létezhet politikai jelleg nélkül.”

Vele együtt én is úgy gondolom, hogy a politika és a vallás szervesen összekapcsolódik az iszlámban. Néhány évvel ezelőtt II. Hasszán, Marokkó volt királya maga is így nyilatkozott a francia televíziónak:

„Az iszlámban szétválaszthatatlan az egyház és az állam.”

„Észak-afrikai muzulmánjaink soha nem fognak beilleszkedni a francia társadalomba.”

Ez azt jelenti, hogy a pluralista és laikus társadalom nem fogadható el az iszlám számára. Európa ezt még nem értette meg, vagy nem akarja megérteni. Egyház és állam szétválasztása annyira beleivódott a gondolkodásmodjunkba, hogy Európa nem képes fölfogni: ha megnyitja kapuit egy vallás előtt, akkor egy természeténél fogva politikai jellegű rendszernek is kaput nyit. Ennek a tudatlanságnak a következményeként terjedhetett el az iszlám radikális változata Európában, és hozhatta létre azokat a terrorista sejteket, amelyek a szeptember 11-i támadásokat kitervelték.

A 20. században három egyetemes „vallás” létezett: kereszténység, iszlám és kommunizmus. A kommunizmus bukása után már csak kettő maradt, a kereszténység és az iszlám. A muzulmánok számára csak egy vallás van, az iszlám, ahogy azt a Korán tanítja. Ebben semmiben sem különböznek a kereszténységtől, amely természetszerűleg egyetemes: *„Menjetek tehát, tegyétek tanítványommá mind a népeket!”*. Elkerülhetetlen volt, hogy ez a két egyetemes vallás összeütközzön egymással. A történelemben meg is mutatkozott ez a szembenállás. Ha az iszlám és a kereszténység nem tud ma összefogni egy jobb világ érdekében, akkor megint szembe kerülnek.

A nehézséget az okozza, hogy az iszlám nem csupán vallás, hanem vallást, társadalmat, politikát és kultúrát egyesítő rendszer. Olyan életforma, amely egész embert kíván, ebben megfelel a középkori kereszténységnek, amely a társadalom minden dimenzióját meghatározta: a vallást, a politikát, a kultúrát, a társadalmi és családi kapcsolatokat. Innen ered, hogy ma igen nehéz objektíven szemlélni az iszlámot, különösen Európában. A baloldali kötődésű emberek a nyitottság és a tolerancia jegyében természetszerűleg befogadóan viselkednének. A jobboldali kötődésűek pedig az ördögtől valónak tartanak az iszlámot. A két ellentétes megítélés közül vajon melyiket kövessük?

Islám: angyal vagy ördög?

Az utóbbi évekig Európa inkább nyitott, toleráns és elfogadó módon viszonyult az iszlámhoz. Az iszlám által képviselt értékek és az általa teremtett lenyűgöző kultúra miatt tisztelet érdemlő vallásnak tartotta.

De a legújabb fejlemények már Európát is nyugtalanítják, és arra kényszerítik, hogy kiderítse, honnan ered a nemcsak a Közel-Keletet, hanem az egész bolygónk biztonságát veszélyeztető, terrorizmusba torkollott fundamentalista hullám. Európának rá kell jönnie, hogy régóta lappangó jelenségről van szó, amelyről a kontinens még nem vett tudomást. Éves körútjaim során már vagy 20 éve próbálom felhívni a Nyugat figyelmét arra, hogy az iszlám lassan, de biztosan teret hódít magának a társadalomban és a közéletben. Szavaimra csak vállvonogatás, hitetlenkedő mosoly volt a válasz, vagy olyan reakciók, mint: „Nem ég a ház! Nyugaton messze nem olyan a helyzet, mint önöknél!”. Egészen a radikális fordulópontot és új föleszmélést jelentő híres-hírhedt 2001. szeptember 11-ig.

A Nyugat hozzáállása 180 fokos fordulatot vett, a boldog naivitásból páni félelembe zuhant. Ezt a jelenséget már két éve leírtam a *La Croix* című napilapban megjelent „*Se nem angyal, se nem ördög*” című cikkemben. A George Bush-féle manicheizmus, amely szerint az iszlám a „Rossz birodalma”, mellyel szemben áll a „Jó Birodalma” – ami természetesen Amerika – egyáltalán nem járul hozzá a probléma megoldásához, sőt, megerősíti Samuel Huntington „*A civilizációk összeesése és a világrend átalakulása*” című könyvében kifejtett tézisét, mely szerint az iszlám és a nyugati világ közötti konfliktus elkerülhetetlen.

Valójában azonban arra lenne most szükség, hogy a jelenség nyugodt, békevágytól vezérelt és objektív elemzését kíséreljük meg, mely túllép a *fekete-fehér* és a „jobboldal-baloldal” leegyszerűsítő kategóriáin. Ugyanis az iszlám nem homogén, hanem sokrétű valóság, és sokkal összetettebb a róla kialakult képnél: nem írható ugyanis le a bináris, egymást kölcsönösen kizáró ellentétpárokat alkalmazó rendszerekkel.

Az iszlám Európa meghódítására tör

Ha az iszlám csupán egy megbocsátó Istent hirdető vallás lenne, amely beéri azzal, hogy böjtölést, imát és alamizsnálkodást ír elő híveinek, nem lenne semmi gond. De az Európában jelenleg megjelenő radikális és hódító iszlám alapjaiban veszélyezteti a kontinenst. Napjainkban a földrész lassú iszlámizálódása folyik, amely a bevándorlásra, a demográfiai folyamatokra és az áttérésekre vezethető vissza. Ha így folytatódnak a dolgok, az iszlám kevesebb mint egy évszázadon belül többségbe kerül, és a demokrácia többségi elve folytán rákényszeríti Európára a saját látásmódját és a saját törvényeit. Ekkor vége lesz a drágán és nagy áldozatok árán megszerzett szabadságnak! A tolerancia nevében Európa utat nyithat az intoleranciának. Nem szabad elfelejteni, hogy az iszlám „nem retúrjegy”, ahogy az angol mondja: „*Islam is a one way ticket*”, ha egyszer valaki megváltotta, nincsen visszaút.

Számomra egyértelmű, hogy az iszlám beszivárgása révén jelenleg Európa alattomos és tervszerű iszlámizálása zajlik. Egy európai muzulmán mondta nemrégén egyik francia barátomnak: annak idején megállítottatok minket Poitiers-nél és Bécs alatt. De mi Bécsnél és Poitiers-nél is messzebb fogunk jutni, csak más módszerekkel. Jelenleg az iszlám óriási előnyre tett szert Európában,

mivel a keresztény hit visszaszorulóban van, a vallásukat gyakorlók száma pedig soha nem látott mértékben csökken. Így két dolog lehetséges: vagy a kereszténység megújul, és új erőre kap, vagy pedig az általa hagyott szellemi űrt betöltik az iszlám, a keleti vallások, az ezoterika, a New-Age és a többi szekta. A természet irtózik a vákuumtól.

Manapság egyre több nyugat-európai tér át iszlám hitre, mivel rabul ejti őket a szúfi irányzat különleges szépsége, arról pedig nem vesznek tudomást, hogy ez az irányzat eretneknek számít az iszlámon belül. Így csapdába esnek, nincsen már visszaút. Az újonnan megtértek közül sokan maguk is sikerrel térítenek.

Az Alexandriában tartott arab nyelvi órára egyszer egy szőke, kék szemű dán fiatalember akart beiratkozni. Ahogy elolvastam a nevét: Mohamed Abdel-Rahman, megdöbbsentem. A fiatalember elmondta, azért tanul arabul, hogy jobban megismerje új iszlám hitét, és hogy elterjessze azt hazájában. Ha az iszlámot Nyugat-Európában sötét bőrű ember képviseli, azt gyakran bizalmatlanul fogadják. Ha azonban európai arca van, nyitottabbak felé az emberek. Véleményem szerint az iszlám így fogja meghódítani Európát.

A bevándorlás az iszlám elterjedésének másik módja. Amikor a Caritas vezetője voltam, azt mondtam európai partnereinknek: „Ha otthon békét akartok, segítsetek, hogy nálunk béke legyen. Ha stabilitást akartok Északon, támogassátok a Dél fejlődését. Ha nem akartok a harmadik világból származó menekülteket, segítsétek őket a hazájukban boldogulni.” Nem lehet Európáról gondolkodni a világ többi része nélkül.

Az „Életben marad-e a Nyugat?” elnevezésű, nemrég lezajlott konferencián Európa egyetemes küldetését hangsúlyoztam. Ha Európa begubózik, hogy saját határai mögött békében és biztonságban éljen, akkor az unalomba hal bele. Európának „nagy célokra” van szüksége, ahogy Charles de Gaulle kifejtette. Ha nincs megfelelő látásmódja és célja, akkor megszűnik önmaga lenni. Évszázadok alatt a hódítás és a nagyhatalmi törekvések szellemétől vezérelve szemet vetett az egész világra, ma azonban a szolgálat és a felelősség elvén meg kell nyílnia a világ előtt, hogy segíthesse növekedni és önmagára találni.

A mára megvalósult gazdasági egység után Európának feltétlenül létre kell hoznia politikai egységét is. Ez nem könnyű feladat, hiszen az európai államokat túlságosan meghatározza és jellemzi saját múltjuk, kultúrájuk, önazonosság-tudatuk és nemzeti büszkeségük. Mindegyiküknek kompromisszumot kell kötnie és komoly áldozatokat kell hoznia, hogy létrejöjjön a politikai egység.

Törökország és Európa

Én határozottan ellenzem, hogy Törökország tagja legyen az Európai Uniónak, a következő okok miatt:

- Földrajzi szempontból egy elhanyagolható földnyelvet kivéve Törökország nem Európa része. Törökország ázsiai ország.
- Történelmi szempontból Törökország folyamatosan szemben állt az európai államokkal. Az európai és a török történelem csupán háborúk és összetűzések sorozata.
- Kulturális szempontból Törökországnak semmi köze Európához.
- Végül, ha Törökországot felveszi tagjai közé az Európai Unió, az új tagállam az ellenőrizhetetlen bevándorlás hídfőállásává válhat, (amely akár

szökőárként öntheti el a kontinenst), és így néhány évtized alatt az iszlám meghódíthatja Európát, ahogy annak idején Észak-Afrikában tette.

Sokan azt mondják, hogy Törökországban megtörtént az állam és az egyház szétválasztása. Erre én azt felelem, hogy ez csak formálisan igaz, és nem hozott gyökeres változást. A világi kormányzatot csak a katonaság tartja fenn... Ez a helyzet meddig lesz tartható? Hiszen a fundamentalista irányzat évről évre nagyobb teret nyer, és az iszlámisták egyre több hívet toboroznak. Azt is hozzáteszem, hogy bár az egyház és az állam szétválasztása megtörtént, az iszlám maga olyan mélyen gyökerezik az országban, hogy a kereszténységre való áttérés komoly kockázattal jár. 2004-ben egy szamszuni (Fekete-tenger parti város) tartózkodásom idején nagyon megdöbbenett, amikor megtudtam, hogy egy kereszténységre tért ember arcát emiatt leforrázták.

Egy másik a közelmúltban történt esetet is elmesélek, ami azért is beszédes, mert a török hatóságok hozzáállását mutatja. Egyik este egy törökországi szerzetesrend kapuján kétségbeesett dörömbölést hallani. Amikor a szerzetesek ajtót nyitnak, az utcán egy vérbe fagyott ember fekszik. A fájdalomtól jajgató sérült egy kereszténységre tért muzulmán, akit a rendőrség brutálisan bántalmazott áttérése miatt. A szerzetesek azonnal kórházba vitték, hogy orvosi ellátást kapjon. Amint bezárult mögötte a műtőajtó, a kiabálás újrakezdődött: itt is kínozták a szerencsétlent. Ehhez nincs mit hozzáfűzni...

Ha vallásszabadság elméletileg létezik is Törökországban, a gyakorlati megvalósítása lehetetlen.

2004-ben Obexer úrnak, a brixeni (Dél-Tirol) Cusanus Teológiai-Filozófiai Akadémia igazgatójának a következő kérdést tettem föl: „Mit gondol Törökország Európai Unió integrációjáról?” Ő habozás nélkül széles mosollyal rávágta: „Semmi gond sincs ezzel.” De én tovább faggattam: „Hát nem látja, hogy Európa lassan, de biztosan iszlámizálódik?” Azt válaszolta erre: „Tényleg nem értem, hisz nincs mitől félnünk.” Amikor 2007-ben ismét föl tettem neki ugyanezt a kérdést, már egészen mást válaszolt.

Meg kell kongatni a vészharangot?

Bár az európai iszlám jelenleg kisebbségben van, mind nagyobb szerephez jut, és mind aktívabban és fenyegetőbben lép fel. Hadd említsek néhány példát. Egy genfi és egy brüsszeli asszony is az iszlámizmussal kapcsolatos kutatást végzett. Mindkettőjüket halálosan megfenyegették, ha nem hagyják abba a munkát.

Másik példa: Brüsszel egyik muzulmán többségű kerületében, Mollenbeekben a keresztények úgy érzik, hogy elnyomják és az iszlám hit felvételére kényszerítik őket. Nemrég említették nekem, hogy egy muzulmán a földre köpött, amikor egy apáca ment át ezen a környéken. Néha Egyiptomban is ilyen reakcióval találkozunk.

Harmadik példa: néhány éve Münsterben bementem egy könyvesboltba, hogy lássam, mennyire fogynak a könyveim. A kirakatban a „*Jézus legendája*” című német nyelvű könyv fogadott. Ezen nem lepődtem meg, hiszen Európában gondolatszabadság van. De megkérdeztem a tulajdonostól, kapható-e nála Salman Rushdie „*Sátáni versek*” című műve. Azt felelte, hogy ezt is kitette a kirakatba, de be kellett vennie, nehogy az iszlámisták szétverjék a boltját. Münsterben, ami pedig keresztény város, meg lehet kérdőjelezni Jézus történelmi személyiségét, de jaj annak, aki az iszlám ellen mer szólni! Hova

tartunk? Jelenleg Európában divat kritizálni a pápát, a püspököket és a katolikus egyházat, de amint az iszlámot illetné az ember kritikával, azonnal rasszizmussal és a tolerancia hiányával vádolják.

Birtokomban van egy elképesztően agresszív német nyelvű kiadvány, melyet az egyik európai iszlámista mozgalom terjeszt. Valóssággal a hideg futkoz tőle az ember hátán. Ezek a csoportok hiába vannak kisebbségben, ettől még ugyanolyan sikeresek, hiszen jól tudjuk, hogy a kisebbségek formálják a történelmet. A tömeg csak követi őket. Elég egy maroknyi szervezett és elkötelezett ember, hogy államok és társadalmak romba dőljenek.

Jelenleg az iszlám elkötelezett és hódítani akar, ám csupán meggyengült, széttöredezett, megosztott kereszténységet talál maga előtt, és önbizalmát vesztett, bizonytalan, tétlenkedő Európát. Van-e Európában elég élni akarás, hogy erőre kapjon, és szembenézzen az iszlámmal? Ha nincs, akkor az iszlám meg fogja hódítani a kontinenst, ahogy annak idején Észak-Afrikát is.

Hogyan viszonyuljunk a bevándorlókhoz?

Hogyan viszonyuljon Európa az ajtaján zörgető muzulmánokhoz? Ez nehéz kérdés. Egyfelől megértőnek és humánusnak kell lenni a bevándorlókhoz, akik elveszettek és tanácstalanok a számukra teljesen idegen kultúrában. Így tehát világos, hogy a bevándorlóknak sürgető szükségük van a beilleszkedéshez való segítségre. De a befogadó és megértő hozzáállás nem jelenthet teljes nyitottságot. Európának fokozottan kell ügyelnie arra, nehogy megtelepedjen a kontinensen a fanatizmus, nehogy a tolerancia nevében megjelenjen az intolerancia. A radikális és fundamentalista iszlámmal kizárt a kompromisszum. Európának nem szabad elfelejtenie: épp ez a nyitottság tette lehetővé, hogy szélsőségesek kicsiny csoportjai az európai nagyvárosokban terveljék ki a szeptember 11-i merényleteket. Fontos különbségtételről van tehát szó.

Liberális iszlám – képes-e a Nyugat újfajta iszlám létrehozására?

Végül meg kell emlékezni egy fontos, de kisebbségben levő irányzatról, a nyitott, felvilágosult, liberális iszlámról, melyet értelmiségiek és baloldali gondolkodók képviselnek. Olyanokra gondolok, mint a Németországban élő Bassam Tibi vagy a Párizsban élő Mohamed Arkoun. Ez a liberális irányzat azonban oly mértékben kisebbségben van, hogy a vele szembehelyezkedő iszlámista többség mellett szinte semmilyen befolyással nem bír.

Európának minden erővel ezt az irányzatot kell támogatnia, hogy ez váljon meghatározó irányvonallá. Éppen ezért kellene az igen lassan haladó iszlám-keresztény párbeszéd mellett az iszlámon belüli párbeszédet is támogatni. Olyan televíziós vitát javasolnék, melyben radikális és liberális muzulmánok vitatnák meg, hogy mi is az iszlám. Ez a vita rendkívül érdekes lenne, hiszen egészen biztosan két teljesen különböző nézőpontra derülne fény.

A nyugati demokráciákba beilleszkedett és a világra nyitott európai muzulmánok képesek lesznek-e létrehozni a modern világgal összeegyeztethető iszlámot? Vagy a fundamentalista irányzat diadalmaskodik, és magával rántja az európai iszlámot? Csak a muzulmánok válaszolhatják meg a következő kérdést: ISZLÁM, MIT MONDASZ MAGADRÓL? Így azonban fölmerül egy újabb, még fontosabb kérdés: a modernizált, állam és egyház szétválasztására épülő iszlám vajon még iszlámnak tekinthető? ■